

Irak'ta Abdülmehdi Hükümetini Bekleyen Güvenlik Problemleri

Abadi hükümeti, IŞİD ile mücadele ile özdeşleştirilirken, Abdülmehdi Hükümeti'nin yeniden imar hükümeti olması beklenmektedir.

Feyzullah Tuna Aygün
Araştırma Asistanı, ORSAM

Irak'ta 12 Mayıs 2018 tarihinde ülkeyi dört yıl yönetmesi beklenen hükümetin kurulması için yapılan parlamento seçimleri, hile şüpheleri ve yeniden sayım tartışmaları arasında 19 Ağustos 2018'de onaylanmıştır. Bunun üzerine parlamento yeni seçilen üyeleri ile ilk kez 3 Eylül'de toplanmıştır. Seçimler hakkındaki tartışmalar bir yana, parlamentonun toplanması ile hükümetin kurulması takvimi işlemeye başlamıştır. Bu doğrultuda 15 Eylül'de

parlamento başkanı, 2 Ekim tarihinde de cumhurbaşkanı seçimleri yapılmıştır. Berham Salih, cumhurbaşkanı seçildikten sonra Adil Abdülmehdi'yi hükümeti kurmakla görevlendirmiştir. 24 Ekim'de gerçekleştirilen parlamento oturumunda ise, Adil Abdülmehdi'nin belirlediği 14 bakan adayı parlamentodan güvenoyu alarak göreve başlamıştır. 22 kişilik kabinede çoğunluğun oluşması üzerine atanmış Başbakan Adil Abdülmehdi, aynı oturumda yemin ederek baş-

bakan olarak görevine başlamıştır. Yeni hükümetin kurulması ile birlikte Haydar El-Abadi Hükümeti resmen düşmüştür.

Yeni Kabinenin Kurulması

Adil Abdülmehdi liderliğinde kurulan yeni kabinede yer alan bakanların tek tek parlamentodan güvenoyu almasına rağmen, Koalisyon Geçici Otoritesi tarafından yürürlüğe konulan **Baas'tan Arındırma Politikası**'nın uygulanmasını denetlemek amacıyla 2008 yılında kalıcı hale getirilen ve "Baas'tan Arındırma Komisyonu" olarak da bilinen Hesap Verebilirlik ve Adalet Komisyonu, güvenoyu alan iki bakan Gençlik ve Spor Bakanı Ahmed El-Ubeydi ve İletişim Bakanı Naim Rubai'nin 2003 öncesi dönemde Baas Partisi ile ilişkili olduğunun tespit edildiğini açıklamıştır. Bu nedenle komisyon, iki bakanın görevden alınması için kaleme aldığı dilekçeyi parlamentoya sunmuştur. İki bakanın görevden alınması, kabinenin düşmesi için yeterli olmayacaktır. Ancak iki bakan haricinde kabine içerisinde yer alan diğer kişilerin de çeşitli nedenlerle görevden ayrılması ve alınması, çoğunluk oluşturmak için kritik düzeyde olan kabinenin yıpranmasına neden olabilir. Ülkeyi dört yıl yönetmesi beklenen hükümetin görev süresinin erken sonlanması ise, siyasi pazarlıkların yoğunlaşacağı yeni bir süreç ile siyasi karşıtlığı artıracak yeni bir döneme neden olabilir.

Terör ve 2019 Bütçesi

2003 ABD işgalinin ardından beşinci kez kurulan seçim sandıklarından sonra gücün barışçıl olarak

el değiştirmesi, seçim sürecinde yaşanan bütün sorunlara rağmen, Irak'ta hükümetlerin barışçıl olarak değişmesi normunun yerleştiğini göstermiştir. Buna rağmen Abdülmehdi Hükümeti'nin önünde büyük problemler bulunmaktadır. Abadi Hükümeti, IŞİD ile mücadele ile özdeşleştirilirken, Abdülmehdi Hükümeti'nin yeniden imar hükümeti olması beklenmektedir. Ancak Abdülmehdi'nin bu beklentiyi tamamlamasının önünde engeller bulunmaktadır. Bu engellerin başında ise; IŞİD ve PKK gibi terör örgütlerinin Irak sınırları içerisinde varlığını sürdürmesi, IŞİD işgali yüzünden sosyal yapı ve altyapının zarar görmesi ve bu nedenle IŞİD işgaline uğrayan bölgelerde ve IŞİD işgali yüzünden yeterli yatırımın yapılamadığı bölgelerde oluşan sosyal hareketler gelmektedir. Bu sosyal hareketler, Basra gösterilerinde görüldüğü üzere, taleplerinin karşılanmaması veya siyasiler tarafından verilen sözlerin zamanında yerine getirilmemesi üzerine tekrar başlayabilir. Diğer yandan, Federal Hükümet'in Basralılara verdikleri sözleri yerine getirebilmesi için 2019 bütçesinin parlamentodan geçmesi gerekmektedir. Haydar El-Abadi Hükümeti tarafından hazırlanan

2019 bütçe taslağı parlamentoya sunulmuştur. Ancak Abdülmehdi Hükümeti'nin bütçe taslağı üzerinde değişiklik yapması beklenmektedir. Parlamentoya sunulan bütçe taslağında IŞİD işgaline uğramış bölgeler için "yeniden imar" kalemi, beklentilerin üzerinde kalmıştır. Bu nedenle Irak eski Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve Ninova Milletvekili Usame Nuceyfi, Anbar Milletvekili Cabir Cabiri gibi siyasetçiler bütçe içerisinde Ninova ve Anbar gibi vilayetler için yeniden imar kalemi oluşturulmaması üzerine Irak Yüksek Federal Mahkemesi'ne başvuracaklarını açıklamışlardır. Önceki yıllarda bütçenin yılın ilk ayları içinde parlamentodan onay alması, kamu hizmetlerinde aksamalara neden olmuştur. 2019 bütçesinin parlamento tartışmaları ve parlamento onayından sonra mahkemeye gitmesi ise, bütçenin alışılmışın ötesinde gecikmesine neden olabilir. Devlet mekanizmasının bu nedenle yavaşlaması, Mukteda Sadr tarafından Sairun Listesi ile hükümete "işleri yoluna koyması" için verilen bir yıllık sürede beklenen adımların atılmamasına neden olabilir. Sadr tarafından desteklenen Ahrar Bloku, daha önce Abadi kabinesinden çekilmiştir. Ancak 2018 seçimle-

rinde birinci liste olarak parlamentoda en fazla sandalyeye sahip olan Sairun Listesi'nin çekilmesinin etkileri, Ahrar Bloku'nun Abadi Hükümeti'nden çekilmesinden daha fazla olacaktır.

Terör örgütü IŞİD'in Irak'taki top- rak hakimiyetinin bitirilmesi son- rası gerçekleşen ilk seçimlerden sonra kurulan kabineyi dört yıl boyunca yönetmesi beklenen Abdülmehtdi'nin ise, Irak üzerinde etkili akım ile İran, ABD gibi aktörler arasında dengeyi bulmaya çalıştığı söylenebilir. Bu nedenle boş kalan bakanlıklar için atama- ların yapılması ertelenebilir. Diğer yandan, Başbakan Abdülmehtdi'nin farklı aktörlerin **kırmızı çizgileri** arasında sıkışması, daha önce bu- lunduğu Cumhurbaşkanlığı Yar- dımcılığı ve Maliye Bakanlığı gibi görevleri istifa ederek bırakması ile birlikte değerlendirildiği zaman başbakanlıktan da görev süresi olan dört yılı doldurmadan istifa edebileceği konuşulmaktadır.

Irak Hava Kuvvetleri, zaman zaman sınırın Suriye tarafına da operasyon düzenlemekte ve belirlediği hedefleri vurmaktadır. Sınır hattında oluşan bu güç boşluğu, IŞİD'e tekrar organize olma ve militan devşirme şansı verebilir.

IŞİD'in Ülkede Süren Etkisi

IŞİD'in Irak'taki alan hakimiyetinin sonlandırıldığı, 21 Kasım 2018 tarihinde dönemin Başbakanı Hay- dar El-Abadi tarafından ilan edil-

miştir. Ancak bu açıklamaya rağ- men şehirlerde IŞİD'e bağlı hü- creler, Irak-Suriye sınırındaki çöl- lerde ve küçük yerleşim yerlerinde ise IŞİD hakimiyetinin devam ettiği cepler bulunmaktadır. Hatta bazı bölgelerde gece vakitlerinde alan hakimiyetinin IŞİD'in eline geçtiği, çeşitli medya kuruluşlarında haber yapılmaktadır. Sınırın Suriye ta- rafında ise, IŞİD'in kontrolü altında bölgeler bulunması, sınır geçişle- rinin coğrafi koşullar nedeniyle kontrol edilmesindeki güçlüklerle birleştiği zaman terör örgütü için **güvenli barınak** (safe haven) sağ- lamaktadır. Bu **güvenli barınaklar**, terör örgütü üyelerine güvenlik güçleri tarafından yapılan operas- yonlardan kaçma fırsatı vermektedir. Bu nedenle Irak Hava Kuv- vetleri, zaman zaman sınırın Suriye tarafına da operasyon düzenle- mekte ve belirlediği hedefleri vur- maktadır. Sınır hattında oluşan bu güç boşluğu, IŞİD'e tekrar or- ganize olma ve militan devşirme şansı verebilir. Benzer bir durum; Federal Hükümet ve Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) arasında yaşanan **tartışmalı bölgeler** me- selesi ve IKBY içerisinde güvenlik güçlerinin coğrafi koşullar ne- deniyle erişiminin zor olduğu dağlık bölgeler için de geçerliliğini sür- dürmektedir.

Terör örgütü IŞİD'in alan hakimiy- yeti sağladığı Ninova, Anbar, Se- lahaddin gibi vilayetlerde altyapı hasar görmüştür. Bu hasarın olu- şumunda iki farklı etken etkili ol- muştur. Bunlardan birincisi IŞİD hakimiyetinin sürdüğü dönemde şehirlere altyapı yatırımı yapıla- mamıştır. İkinci neden ise, IŞİD'e karşı askeri operasyonlar başlatıl- dığı zaman çatışmalar altyapının

büyük bir yıkıma uğramasına sebep olmuştur. Diğer yandan ise, IŞİD'le mücadele için arttırılan savunma bütçesi, bütçenin diğer kalemlerinin azaltılmasına sebep olmuştur. Bu nedenle yüzde 70'in altına ta- mamlanma oranına sahip bütün yatırım projeleri ve yeni projeler durdurulmuştur. Kesintiler bu- nunla sınır kalmamış ve "Haşdi Şaabi Yasası"nın çıkmasıyla memur maaşlarına kesinti uygulanarak, Haşdi Şaabi finanse edilmiştir. Bu nedenle IŞİD'in Irak'taki varlığı sadece IŞİD işgali altında olan böl- gelerde değil, Irak'ın tamamında hissedilmiş ve Basra gibi güney vilayetlerinde gerekli altyapı yatırı- mını yapılamamıştır. Bu sorunun bir diğer yansıması olarak ise, ülke genelinde işsizlik artmıştır. Güney vilayetlerinde altyapı ve kamu hiz- metlerinde görülen eksiklikler iş- sizlik ile birleştiği zaman taban kaynaklı (grass-root) gösteriler çıkmıştır. Bu gösteriler bazı aşiretler tarafından desteklenmesine rağ- men, aşiret liderlerinin önderli- ğinde gerçekleşmemiştir. Aksine Basralıların gerçekleştirdiği gös- terilere aşiret ve kabile reislerinin destek verdiği söylenebilir. Banşıl olarak başlayan bu gösterilerde daha sonra göstericiler ve güvenlik güçleri tarafından şiddete başvuru- lmuştur. Bunun sonucunda onlarca gösterici ve güvenlik görevlisi hayatını kaybetmiştir. Aşiret ve kabile reisleri hükümet görevlileri ile anlaşmaya varmış ve aşiretler gösterici halkı baskılayarak gös- terilerin duraksamasına sebep ol- muştur. Ancak ilerleyen süreçte, Abdülmehtdi Hükümeti tarafından gerekli adımların atılmadığı ve bölgenin sorunları için çözüm üre- tilmediği takdirde gösteriler tekrar başlayabilir.

Güç Boşluğu

Diğer yandan, göreve başlama-sına rağmen kabineye; Savunma, İçişleri, Planlama, Kültür, Yüksek Öğretim Eğitim ile Göç ve Göçmenler bakanlıkları gibi sekiz bakanlığa henüz atama yapılmamıştır. Irak siyasetinde yazısız kural haline gelen kotalar doğrultusunda dağıtılması beklenen bakanlıklar hakkında henüz siyasi mutabakata varılmamıştır. Bu nedenle bakanlıklar vekaleten yürütülmektedir. Bu durum ise, PKK ve IŞİD gibi terör örgütlerinden dolayı kırılğan bir güvenlik iklimine sahip ülkede kırılğanlığı arttırmaktadır. Kırılğanlığa verilebilecek örneklerden biri ise, İçişleri ve Savunma bakanlıkları arasında süregelen şehirlerin güvenliğinin sağlanması tartışmasıdır. İçişleri Bakanlığı'na bağlı federal polis ve Savunma Bakanlığı'na bağlı ordunun terörle mücadele birlikleri gibi güçlerin aynı bölgelerde faaliyet göstermesi, güç boşluğunun ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Çünkü farklı birimler arasında, rekabet yüzünden bilgi paylaşımı sınırlı şekilde yapılmaktadır. Benzer bir güç – güvenlik boşluğunun federal hükümet ve IKBY arasında da yaşandığı söylenebilir. IKBY içerisinde faaliyet gösteren peşmerge güçleri ile Federal Hükümete bağlı güçler arasında da bilgi paylaşımı ve iş

birliğinin kısıtlı kaldığı söylenmektedir. Bu nedenle, Federal Hükümet ve IKBY arasında kalan ve coğrafi ulaşımın zor olduğu bölgeler, PKK ve IŞİD gibi terör örgütleri için **güvenli barınaklar** oluşmaktadır.

Irak'ta IŞİD'in askeri olarak mağlup edildiği açıklanmasına rağmen IŞİD'in farklı isim veya isimler altında yeniden ortaya çıkmaması için IŞİD'i ortaya çıkaran dinamiklerin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Ancak gerek petrol fiyatlarının düşüklüğü gerekse savunma harcamalarının artırılmasından dolayı bu dinamiklerin ortadan kaldırılması için gerekli yatırımlar yapılamamaktadır. IŞİD'in eylemlerinden dolayı yaşadıkları yerleri terk eden Iraklıların bir kısmı henüz evlerine fiziki şartlardan dolayı dönememiştir. Bütçenin üzerindeki tartışmalara ve farklı isteklere rağmen petrol varil fiyatının yıl boyunca ortalama 56 dolar olacağı tahmin edilmiştir. Petrol fiyatında gerçekleşen dalgalanmalar ise, Irak bütçesinin büyük bir kısmını oluşturan petrol gelirlerinin yıl boyunca farklılıklar göstermesine neden olabilir. Birçok vilayette sorunların çözülebilmesi için acil yatırım gerekmektedir. Bu nedenle hükümet tarafından

yatırım önceliklerinin tespit edilmesi ve bütçenin bu önceliklere göre düzenlenmesi elzemdir.

Diğer yandan ise, 2019 yılı içerisinde Irak'ta vilayet meclisi seçimlerinin yapılması beklenmektedir. Seçimlerin yaklaşması, federal hükümet ve IKBY tarafından popülist söylemlere başvurulmasına neden olabilir. Seçim yarışının farklı etnik gruplar arasında geçen Kerkük ve Ninova gibi Türkmen, Arap ve Kürtlerin beraber yaşadığı vilayetlerde ise popülist söylemlerin halk üzerinde olumsuz bir etki yaptığı ve beraber yaşama kültürüne zarar verdiği söylenebilir. Abdülmehdi'nin, IKBY ve Fransa'da yaşadığı dönemde Iraklı Kürt gruplar ile yakın ilişki kurduğu bilinmektedir. Federal Hükümetin Kerkük petrolünün IKBY üzerinden Ceyhan Limanı'na taşınması konusunda IKBY ile anlaşmaya varması da, bu doğrultuda değerlendirilmelidir. Federal Hükümetin yeni kurulması ve IKBY parlamento seçimlerinin yapılarak hükümet kurulma sürecine geçilmesi Maliki ve Abadi Hükümetlerinden sonra federal hükümetin IKBY ile iyi ilişkilere sahip olacağı bir döneme geçilmesine neden olabilir. İlişkilerin doğrultusunu, 2019 bütçesinde ayrılan IKBY payının göstermesi beklenmektedir. IKBY bütçe payının Abadi döneminde nüfus bazlı olarak belirlenen yüzde 12'de bırakılmayarak yüzde 17'ye çıkarılması, ilişkilerin toparlanmasına neden olacaktır. Ancak Federal Hükümetin böyle bir adım atması yeniden imar için bütçeden pay isteyen vilayetlerdeki desteği azaltacaktır.